



## **Rozvoj lesů a genofondu místních ekotypů lesních dřevin v Mongolsku**

Výroční zpráva k 31. 12. 2018



Zpracoval: Richard Slabý, ÚHÚL Brandýs nad Labem

## Obsah

|       |                                                                                                                                                             |    |
|-------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1     | Shrnutí .....                                                                                                                                               | 3  |
| 2     | Hodnocení aktivit, výstupů, cílů a rozvojového záměru projektu .....                                                                                        | 4  |
| 2.1   | Hodnocení aktivit a výstupů ve vztahu k plánu aktivit a indikátorům pro výstupy .....                                                                       | 4  |
| 2.2   | Hodnocení aktivit a výstupů ve vztahu k průřezovým aktivitám a indikátorům .....                                                                            | 4  |
| 2.2.1 | A 1.2.3 Založení semenného sadu .....                                                                                                                       | 4  |
| 2.2.2 | A 1.3.2 Vytvoření databáze výukových materiálů .....                                                                                                        | 7  |
| 2.2.3 | A 1.4.1 Studijní cesta do ČR se zaměřením na hospodářskou úpravu lesů a zpracování LHP .....                                                                | 8  |
| 2.2.4 | A 1.4.2 Zpracování LHP na ekologických základech a principech TUH .....                                                                                     | 8  |
| 2.2.5 | A 1.4.3 Zpracování základního návrhu ekonomické samostatnosti Domogt Sharyn Gol .....                                                                       | 14 |
| 2.2.6 | A 1.4.4 Organizace závěrečného workshopu projektu .....                                                                                                     | 14 |
| 3     | Hodnocení řízení projektu .....                                                                                                                             | 15 |
| 3.1   | Hodnocení managementu, řízení projektu a interního monitoringu projektu ze strany realizátora .....                                                         | 15 |
| 3.2   | Hodnocení spolupráce s partnerskými organizacemi a jejich příspěví k realizaci projektu..                                                                   | 15 |
| 4     | Závěry a doporučení .....                                                                                                                                   | 16 |
| 4.1   | Závěry interního monitoringu, případná doporučení změn, pro posílení udržitelnosti a zajištění .....                                                        | 16 |
| 4.2   | Shrnutí hlavních změn a problémů s vlivem na realizaci projektu, včetně návrhu na jejich řešení (doplňující popis k údajům uvedeným v položce D1-D3.) ..... | 17 |
| 5     | Přílohy .....                                                                                                                                               | 17 |
| 5.1   | Fotodokumentace .....                                                                                                                                       | 17 |
| 5.2   | Seznam dalších příloh (jen digitálně) .....                                                                                                                 | 23 |

## 1 Shrnutí

Projekt pokračuje z roku 2015 a oficiálně byl rok 2018 zahájen podpisem Dodatku č. 3 Zázpisu pro rok 2018 koncem března ([Příloha 11](#)). Hlavním cílem a důvodem pro prodloužení projektu bylo vytvoření Lesního hospodářského plánu (LHP) podle zásad používaných v ČR pro družstvo Domogt Sharyn Gol.

Projekt byl zahájen exkurzí pro 5 lesnických odborníků z FRDC, při které se podrobně seznámili s funkcí LHP v našem lesním hospodářství (LH). Program, průvodce a potvrzení předání diet je v přílohách ([Přílohy 1 Delegace z MNG](#)).

Koncem dubna byly zahájeny práce v Mongolsku. Po oficiálních setkáních na MET a FRDC jsme se přesunuli na základnu projektu za Sharyn Golem. Původní představa, že dva pracovníci FRDC s námi budou celou dobu dvou měsíců při měření, se z provozních důvodů FRDC ukázala, jako neřešitelná. Problém se vyřešil tím, že se práce, kdy bylo potřeba měřičských skupin, soustředily do dvou bloků po 14 dnech a zvýšením počtu měřičů. Měřičům byly po skončení měření za přítomnosti zástupce velvyslance, pana ing. Oldřicha Zajíčka odevzdány certifikáty potvrzující znalosti v oblasti provozní inventarizace. Blíže viz ([Přílohy 2 – prezentační listina](#)).

Koncem května jsme požádali ČRA o záměnu lidí v týmu. Z vážných rodinných důvodů se prací v Mongolsku nemohl zúčastnit pan Mgr. Martin Foltánek. Náhradu jsme získali v paní RNDr. Enthuya Batkhuu. Blíže viz ([Přílohy 3 dopisy](#)).

Ve dnech 8. až 10. června proběhla na základně projektu kontrolní cesta pracovníků ČRA za účasti ředitele Ing. Pavla Frelicha a paní ing. Jany Kačírkové. Přítomni byli i pracovníci ZÚ, pan velvyslanec Ing. Jiří Brodský a jeho zástupce pan Ing. Oldřich Zajíček. Delegace se podrobně seznámila s průběhem a výsledky projektu včetně právě probíhajícího měření dat potřebných pro tvorbu LHP. V Ulánbátaru se delegace zúčastnila setkání donorů v UN house, které mělo za cíl rekapitulaci aktivit v mongolských lesích a nástin možností, jak v budoucnu pokračovat.

Školky jak na základně, tak při univerzitě v Darkhanu již pracují samostatně a do jejich práce již kromě drobných konzultací nebylo nutno nijak zasahovat. FRDC nám představilo nové prostory semenné laboratoře, které jsme navrhovali a kde je také část vybavení z ČR (viz kap. 5 Fotodokumentace).

Červenec a první polovina srpna jsme se věnovali v ČR zpracování naměřených dat. Po návratu do Mongolska jsme se věnovali konečné úpravě a výsadbě semenného sadu, dokončení zpracování LHP a přípravě workshopů.

Září bylo věnováno mimo výše zmiňovaných dokončovacích prací dvěma důležitým workshopům. ČR, resp. MZe iniciovalo v roce 2005 ve spolupráci s FAO a UNECE v Ženevě tak tzv. „Křtinskou deklaraci“. Jde o to ukázat a představit tradice trvale udržitelného hospodaření s lesy ve střední Evropě zemím východní Evropy a střední Asie. Od roku 2005 proběhlo několik workshopů v ČR. V roce 2012 se jeden konal v Kyrgyzstánu a stal se iniciátorem současného projektu v Mongolsku. Logicky se tak nabízela možnost pozvat signatářské země u příležitosti dokončení projektu do Mongolska. MZe společně s MZV projednalo nabídku s FAO a ve dnech 9. – 15. září se sjeli zástupci devíti zemí do Mongolska. Zahájení a ukončení workshopu proběhlo v Ulánbátaru, ale dva prostřední dny strávili účastníci na základně projektu za Sharyn Golem. Program workshopu zahájili společně, velvyslanec ČR v Mongolsku pan Ing. Jiří Brodský, zástupce evropské kanceláře FAO pan Norbert Winkler Ráthonyi a Ing. Tomáš Krejzar, Ph.D., ředitel Odboru koncepcí a ekonomiky lesního hospodářství MZE. Všichni

účastníci oceňovali praktické vyznění workshopu a jeho přínos a to nejen pro Mongolsko. Workshop byl financován ze speciálního rozpočtu mimo náš projekt. Data z workshopu byla v praktické aplikaci předána všem účastníkům na flashdiscích ([Přílohy 4 Workshopy – FAO](#)).

Ve dnech 18. – 21. září se na základnu projektu sjelo 46 zástupců FRDC ([Přílohy 2 Workshop FRDC – prezenční listiny](#)) z různých oblastí Mongolska. Hlavní náplní workshopu mělo být zpracování LHP, ale jelikož šlo převážně o jiné účastníky, než v roce 2017, do programu jsme také zařadili celkové představení projektu, školky, zalesněných ploch, ploch s ukázkami TUH, naučné stezky a seznámení s videj, PPT prezentacemi a textovými výstupy. Data z workshopu byla také v praktické aplikaci předána všem účastníkům na flashdiscích ([Přílohy 4 Workshopy FRDC – Data](#)). V rámci workshopu došlo k neoficiálnímu předání LHP.

30. října proběhla za účasti státního tajemníka MEGT, pana Tsengela a vrchního ředitele pro lesy, pana Oyunsany, našeho velvyslance pana Jiřího Brodského a jeho zástupce, pana Oldřicha Zajíčka závěrečná Steering committee. Proběhlo tak zhodnocení celého projektu a předána závěrečná data, a to opět v aplikaci na flashdiscích ([Přílohy 6 Steering committee](#)).

## 2 Hodnocení aktivit, výstupů, cílů a rozvojového záměru projektu

### 2.1 Hodnocení aktivit a výstupů ve vztahu k plánu aktivit a indikátorům pro výstupy

### 2.2 Hodnocení aktivit a výstupů ve vztahu k průřezovým aktivitám a indikátorům

Během roku 2018 proběhly tyto aktivity:

#### 2.2.1 A 1.2.3 Založení semenného sadu

V jarních měsících byly zaškolčovány semenáčky vypěstované v roce 2017 (sklizeň semen v roce 2016). Dále byla opakovaně upravována plocha semenného sadu. To spočívalo v použití bran a utlačovacího válce v podobě čerstvého kmene břízy za traktorem.





Po obdržení povolení těžby suchých borovic (poškozeny kůrovcem v roce 2017), jsme provedli těžbu a získaly tak materiál na dokončení plotu kolem sadu. Současně s těžbou proběhlo přesné vyměření míst (a prohnojení na základě rozboru půdy), kde budou zasazeny jednotlivé klony modřínu.





Dokončení oplocení a výsadby byly provedeny po našem návratu do Mongolska ve druhé polovině srpna a v září. Současně byly vysazeny a oploceny i zakořeněné řízký medonosných vrb.



Jednotlivé vrby a zejména jednotlivé klony byly označeny měděnými štítky umístěnými na dřevěných kůlech. Po několika letech, až sazenice vyrostou, se štítky přemístí na spodní větve stromků.



Materiál pro semenný sad je v [Přílohy 10 Semenný sad](#)

## 2.2.2 A 1.3.2 Vytvoření databáze výukových materiálů

Výstupy lze rozdělit do několika skupin. Jde o texty, PPT soubory, fotografie a videa.

Po předběžných tiscích v roce 2017, byly třemi odborníky provedeny opravy a úpravy textových výstupů. Textové výstupy jsou v mongolštině a byly sestaveny do 3 dílů:

- 1. Díl
  - Význam lesů v biosféře.
  - Genetika lesních dřevin.
  - Návod výstupu do korun stromů bezeškodnou metodou.
- 2. Díl
  - Lesní školkařství
  - Obnova lesů – zalesňování a péče o výsadby
- 3. Díl
  - Oblastní plány rozvoje lesů
  - Pěstování lesů
  - Péče o městskou zeleň
  - Práce s veřejností - PR

Následně byly všechny tři díly vytištěny v nákladu 30 ks a rozděleny mezi FRDC, univerzitu a Domogt. I v Mongolsku je již mladá generace zvyklá spíše na elektronické verze výstupů ([Přílohy 8 Textové výstupy v MNG](#)).

PPT soubory sloužili pro jednotlivé workshopy a doplňují textové výstupy. V rámci workshopů také byly předávány účastníkům ([Přílohy 4 - 2 FRDC workshop](#)).

Kolekce fotografií z jednotlivých lokalit, ve kterých naše týmy pracovaly, jsou v příloze ([Přílohy 10 Steering com, 8 PhotosProject](#)).

Videa byla také používána při workshopech a to nejen ta výuková, která vznikla v rámci aktivit projektu, ale i dokument „Zápas o mongolský les“, který vznikl nad rámec projektu a byl odvysílán v ČT v rámci cyklu „Nedej se“. Pro mongolskoé kolegy a odbornou veřejnost byl při příležitosti festivalu ekologických filmů v roce 2017 přeložen i do mongolštiny. Výuková videa jsou jak v češtině, tak mongolštině, ale pro potřeby ostatních donorů i v angličtině na [webových stránkách projektu](#). Videa v mongolštině jsou dostupná ve složce ([Přílohy 4 - 2 FRDC workshop](#)). Videa v angličtině a češtině jsou dostupná ve složce ([Přílohy 9 Videa](#)).

Samostatnou kapitolou je dokument o projektu. Ten byl zpracován v posledních dnech roku 2018 v češtině. V dnešních dnech zatím neexistují další jazykové mutace, které ale nebyly původně

plánovány. Na mutacích se ale na základě mongolské strany pracuje. V češtině je dokument o projektu ve složce ([Přílohy 9 Videá](#)).

Veškeré výstupy jsou na [webových stránkách projektu](#), kde budou k dispozici ještě 2 roky. Následně by na základě domluvy s družstvem Domogt Sharyn Gol měly být dostupné na stránkách družstva, které by měly letos vzniknout.

### **2.2.3 A 1.4.1 Studijní cesta do ČR se zaměřením na hospodářskou úpravu lesů a zpracování LHP**

Stejně jako v roce 2016, kdy se nám osvědčila exkurze zaměřená na genetické zdroje, tak i letos proběhla exkurze mongolských odborníků, tentokrát se zaměřením na LHP. 5 lesnických odborníků, převážně z FRDC, se podrobně seznámilo s funkcí LHP v našem lesním hospodářství. Program byl sestaven tak, aby se účastníci nejprve seznámili s organizací našeho LH, dále s tvorbou LHP a jeho využívání v rámci různých druhů lesních majetků. Postupně jsme navštívili dva menší soukromé lesní majetky, dále školní polesí při ČLA Trutnov, lesy v NP Krkonoše, městské lesy Hradec Králové a LČR s.p. Účastníci tak měli možnost získat i přehled o různých aspektech rozdílných lesních majetků a jejich hlavních funkcích. Jiný je pohled soukromého vlastníka, jiný správce školního polesí, městských lesů a LČR. Na závěr exkurze jsme navštívili náš největší lesnický veletrh Silva Regina, který se koná pravidelně 1x za dva roky v Brně. Na veletrhu se naši hosté setkali s další mongolskou návštěvou, kterou zorganizovala mongolská Asociace lesníků a dřevozpracovatelů. Na část programu se k delegaci přidal i státní tajemní MET, pan Tsengel. Náklady na dopravu, ubytování a stravu zajistilo MZe, jako podporu současného projektu. Program, průvodce a potvrzení předání diet je v přílohách ([Přílohy 1 Delegace z MNG](#)). Fotografie z exkurze jsou v aplikaci ([Přílohy 6 Steering committee](#)).



### **2.2.4 A 1.4.2 Zpracování LHP na ekologických základech a principech TUH**

Cílem projektu by mělo být praktické ověření toho, že i v mongolských podmínkách může les přinášet vedle sociálního efektu v podobě podpory zaměstnanosti místních lidí i výnos, který je možno v rámci státu věnovat do rozvoje podobných lesních podniků v jiných oblastech a nečekat jen na mezinárodní projekty, nebo na zdroje ze státního rozpočtu pramenící z jiných rezortů, např. těžby nerostných surovin. Konkrétními výstupy projektu bude nástroj, navazující na Oblastní plány rozvoje lesů (OPRL) v podobě LHP. Částí LHP je i návrh ekonomické soběstačnosti malého lesního podniku, v podobě pronajatých pozemků družstva „Domogt Sharyn Gol“ (3 691 ha) s jejich borovými a zejména březovými lesy, ale také okolní pastviny, resp. plochy, kde lze chovat včely, sbírat lesní plody atd.

## **Přípravné práce**

Přípravné práce spočívaly v analýze předchozího lesního hospodářského plánu platného pro období 2015 až 2017. Dále byla analyzována data stavu lesních porostů, která byla získána v prvních třech letech projektu. Jedná se především o šetření ochrany lesa, typologického šetření a dopravního průzkumu. Dále byla analyzována data z období přípravy modelových ploch pro obnovu a výchovu lesa.

### **Faktory ovlivňující způsob tvorby LHP na majetku Domogt Saharin Gol:**

- Lesy mají charakter přírodního lesa
- Pro majetek byl zpracován LHP s platností od roku 2015 do roku 2017
- Lesní porosty jsou ovlivněny různými typy disturbancí, především požárem a pastvou
- Poměrně jednoduchá dřevinná skladba
- Značná legislativní omezení, např. zákaz těžeb pasečným hospodářským způsobem.

### **Legislativní rámec Mongolsko**

V letech 2016 a 2017, proběhla analýza Mongolského lesního zákona (květen 2007) a z něho vyplývajících dalších legislativních norem. Dále se jedná o Zákon o poplatcích za těžbu dřeva a palivového dřeva z roku 1995, Vyhláška o oceňování lesa, včetně vysazených stromů do Státního lesního fondu, Vyhláška o přesazování stromů z lesa (2009) a zejména vyhláška o provádění lesnické inventarizace (2008), Pokyny pro provádění inventarizace lesů (2009) a navazující Pokyny pro tvorbu lesního hospodářského plánu pro hospodářské organizace a družstva-FUG (2009).

### **Technický rámec**

V prostředí GIS Topol byly zpracovány na základě dříve poskytnutých digitálních a analogových podkladů od FRDC následující mapové vrstvy:

- Porostní mapa
- Obrysová mapa

Po zkušenostech z předchozích třech let byly pro území majetku Domogt Sharingol zakoupeny aktuální satelitní snímky (rok 2014). Jedná se o dva satelitní snímky SPOT (SPOT6.tif, a SPOT7.tif) v souřadném systému WGS84, projekci UTM48N. V průběhu roku se ještě podařilo získat snímky v RGB a CIR ze systému Planet pořízené 28. května 2018. Satelitní snímky byly využity pro zpřesnění map a pro prostorové analýzy lesních porostů.

Z databáze vázané k mapovému podkladu poskytnutému FRDC (ve formátu ShipFile) byly pro majetek Domogt Sharingol vyseparovány základní údaje z lesního hospodářského plánu platného od roku 2015 do roku 2017.

### **Podklady Oblastních plánů rozvoje lesů**

- Revidovaná typologická mapa v měřítku 1: 10 000 (Štěrba, Kusbach)
- Mapy klasifikace dopravní sítě v měřítku 1: 20 000 (Smola)
- Základní hospodářská doporučení pro hospodářské soubory a rámcové směrnice hospodaření (základ byl vytvořen v roce 2017 Kusbach, Smola)

Po zvážení všech okolností tvorby lesního hospodářského plánu pro majetek Domogt Sharingol na období 10 let (2018-2027) a na základě analýzy dostupných podkladů byl navržen způsob zpracování Metodikou hospodářské úpravy lesů pro nepasečné hospodářské lesy na podkladě statistické provozní inventarizace.

### **Stratifikace – typizace**

#### **Typ vývoje lesa**

typ vývoje lesa základní jednotka zjišťování stavu lesa a diferenciaci hospodaření

#### **Typ porostu**

Typ porostu je typizační jednotka vyjadřující současný stav lesních porostů a jeho vzdálenost od cílového stavu lesních porostů definovaného vlastníkem s ohledem na jeho hospodářskou strategii.

- Typ porostu (dále jen TP) je nástrojem pro diferencované zjišťování stavu lesa a pro diferencované plánování.
- Typy porostů budou výchozím podkladem pro rozdělení lesa na porostní skupiny (spolu se segmentem typu porostu).

### **Segment typu porostu**

- Segment typu porostu představuje tu část typu porostu, která se podle porostní výstavby, struktury, případně podle věku apod. odlišuje od sousedních částí lesa a která se bude po určitou dobu stejně nebo obdobně obhospodařovat.
- Segment typu porostu (dále jen STP) je nástrojem pro diferencované plánování.
- Segmenty typů porostu budou vedle typu porostu kritériem, k němuž se přihlíží při vylišování nejnižších jednotek rozdělení lesa – porostních skupin.

### **Provozní statistická inventarizace**

Statistická provozní inventarizace je základní metodou pro zjištění stavu lesů. Při statistické provozní inventarizaci se měří na pravidelné síti inventarizačních ploch jednotlivé stromy a výsledky měření z těchto jednotlivých ploch se na základě statistického výpočtu vztahují k širším územním jednotkám, jako jsou lesní hospodářské celky, typy vývoje lesa sumarizační, či typy porostů sumarizační. Nejnižším povinným rámcem pro vyhodnocení provozní inventarizace a rámcem pro odvození těžebních možností (etátu) je typ vývoje lesa sumarizační.

### **Inventarizační síť**

#### **Pátevní inventarizační síť**

Pro lesní celek Domogt Sharingol byla vytvořena pátevní síť (rozteč inventarizačních ploch například 300 x 300 m).

Inventarizační plochy

Byla použita inventarizační plocha o poloměru 12,62 m (plocha 500 m<sup>2</sup>). Inventarizační plocha byla uspořádána jako soustava dvou soustředných kruhů s cílem optimalizovat časovou a ekonomickou náročnost venkovního šetření provozní inventarizace. Obnova lesa se šetřila na jediném kruhu o poloměru 2m se středem totožným se středem inventarizační plochy.

### **Vyhledání a stabilizace inventarizační plochy**

Souřadnice středů zkusných ploch byly vygenerovány z GIS Topol. Střed zkusné plochy se v terénu našel pomocí GPS.

### **Zjišťovaná data podle dřevin**

kruh o poloměru 12,62 m (500 m<sup>2</sup>)

průměry:

stromy od průměru 10,1 cm dvě na sebe kolmá měření od 15 cm

poškození:

na bázi kmene (ohňová jizva)

střední část kmene

koruna (hmyz, houby)

suché stromy se zaznamenají samostatně

výšky a věk:

na každé ploše se měří 5 výšek u vzorníků v celém tloušťkovém spektru, u nich se současně přírůstovým nebo zezem zjišťoval věk.

kruh o průměru 2 m

spočítal se počet jedinců ve výškových třídách:

5 cm – 50 cm

51 cm – 130 cm

+ 130 cm do 10 cm tloušťky

spočítá se počet poškozených jedinců okusem, případně se eviduje další poškození (hmyz)

### **Terénní šetření**

Terénní šetření proběhlo ve dvou etapách po 14 dnech. Byly vytvořeny dvě měřičské skupiny po čtyřech až pěti členech. V každé skupině byly zastoupeni zaměstnanci FRDC a další mongolští lesníci, případně studenti universit. Každou skupinu vedl český specialista. Před první etapou terénního šetření proběhlo školení metodiky hospodářské úpravy lesů pro nepasečné hospodářské lesy na podkladě statistické provozní inventarizace. Dále proběhl praktický výcvik měření pomocí digitálních registračních průměrek Digitech Haglöl a výškoměrů Vertex Laser. Před druhou etapou terénního šetření proběhlo školení zaměřené na stratifikaci a typizaci lesních porostů na podkladě lesnické typologie a stavu lesních porostů.

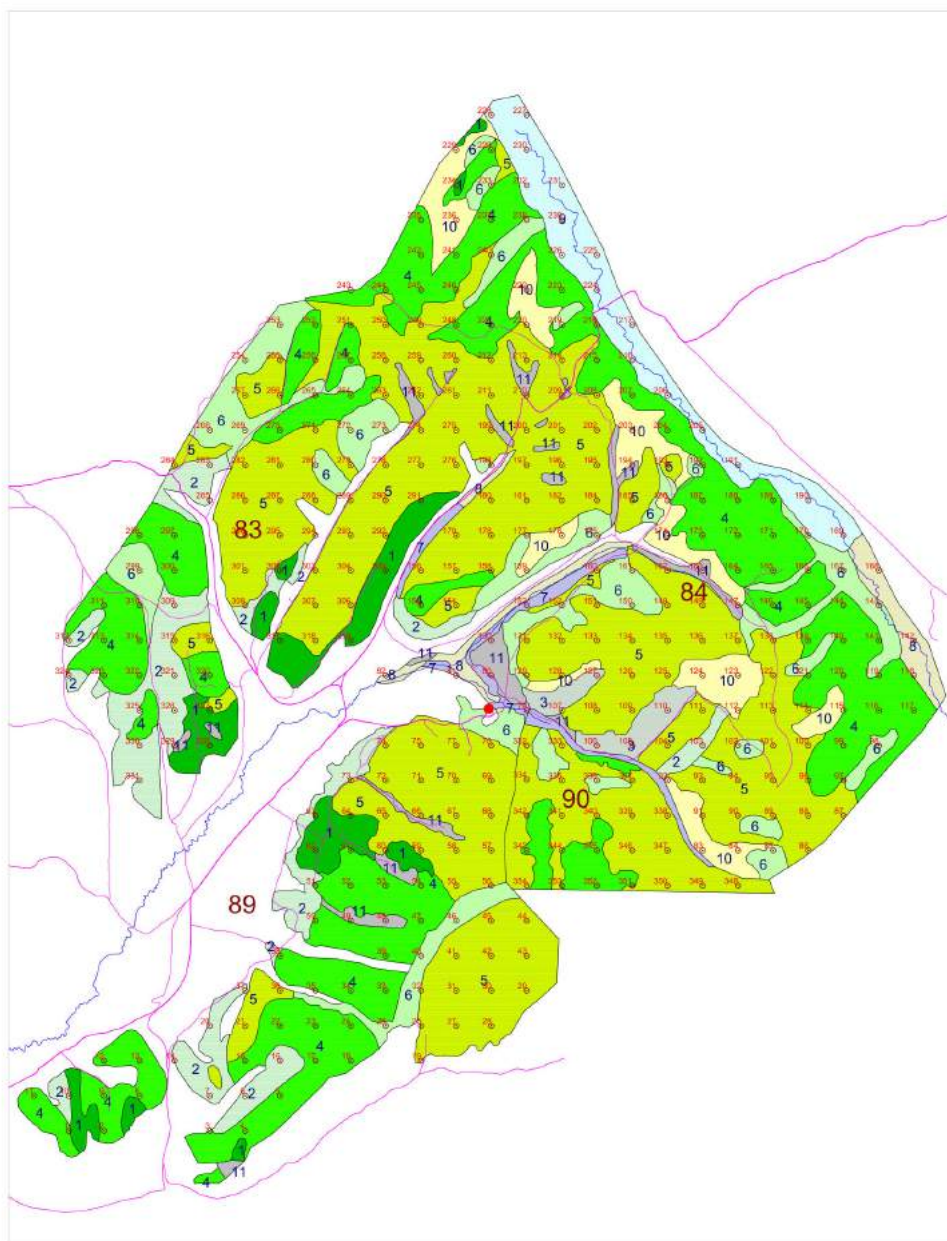
Během obou turnusů terénního šetření byla zjištěna a změřena data na celkem 356 kruhových zkušných plochách. Z terénních zápisníků byla následně zpracována databáze údajů, které budou během měsíce července a srpna zpracovány a použity pro vyhotovení lesního hospodářského plánu. Dále byla dokončena mapa typů vývoje lesa, typů porostů. Obě mapy budou využity pro tvorbu LHP.

#### **Měření pomocí dendroskenery**

V závěrečném týdnu byl proveden sběr dat pomocí fotodokumentace vybraného spektra stromů pro analýzu pomocí dendroskenery. Tato data budou sloužit pro zpřesnění výpočtu objemu stromů, resp. zásob lesních porostů.

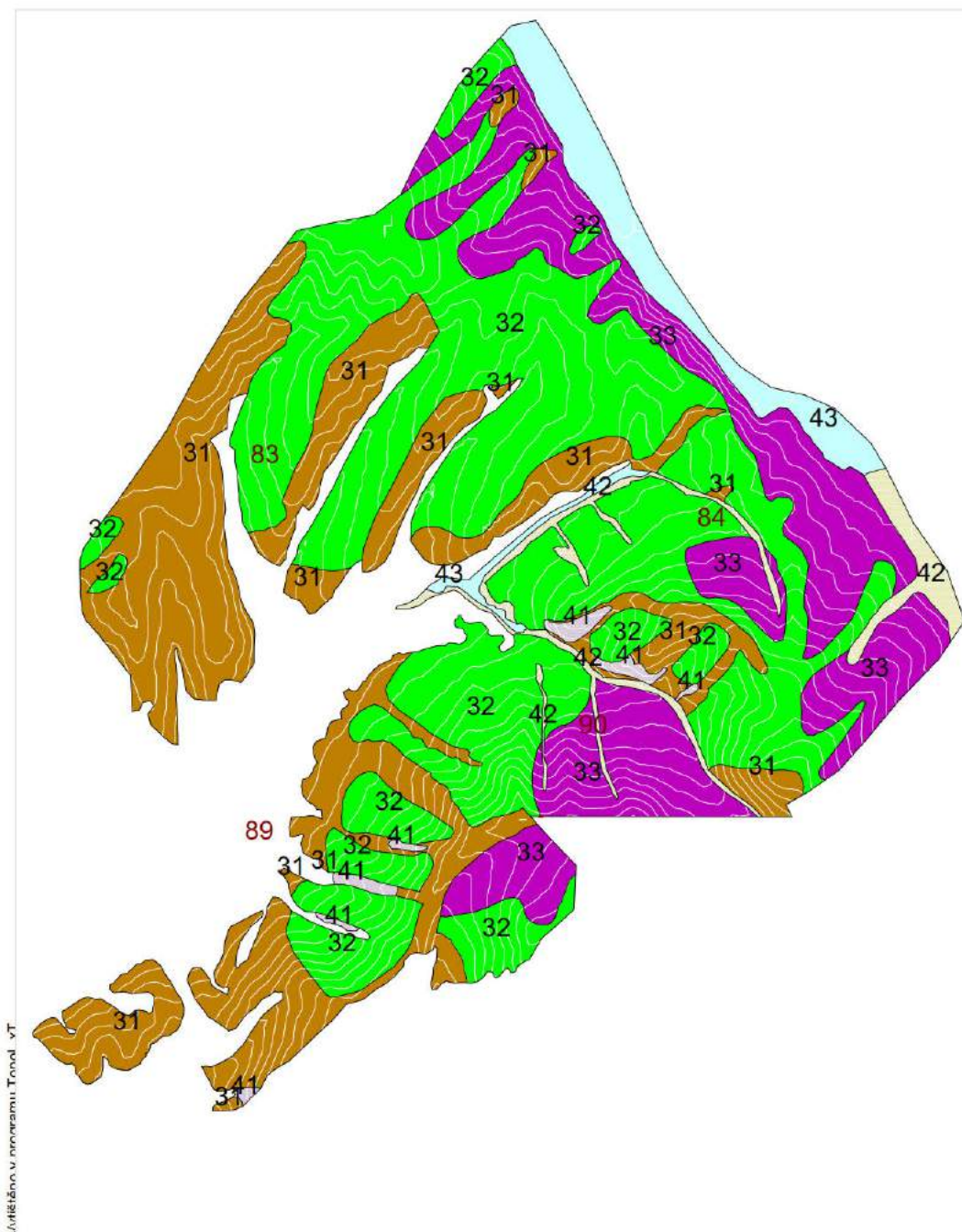
Mapa stávající vegetace s vyznačením středů kruhových zkušných ploch

#### *DOMOGT CURRENT VEGETATION MAP*



Štěrba, Smola, Kusbach 2018

## DOMOGT - MAP OF FOREST DEVELOPMENT TYPE

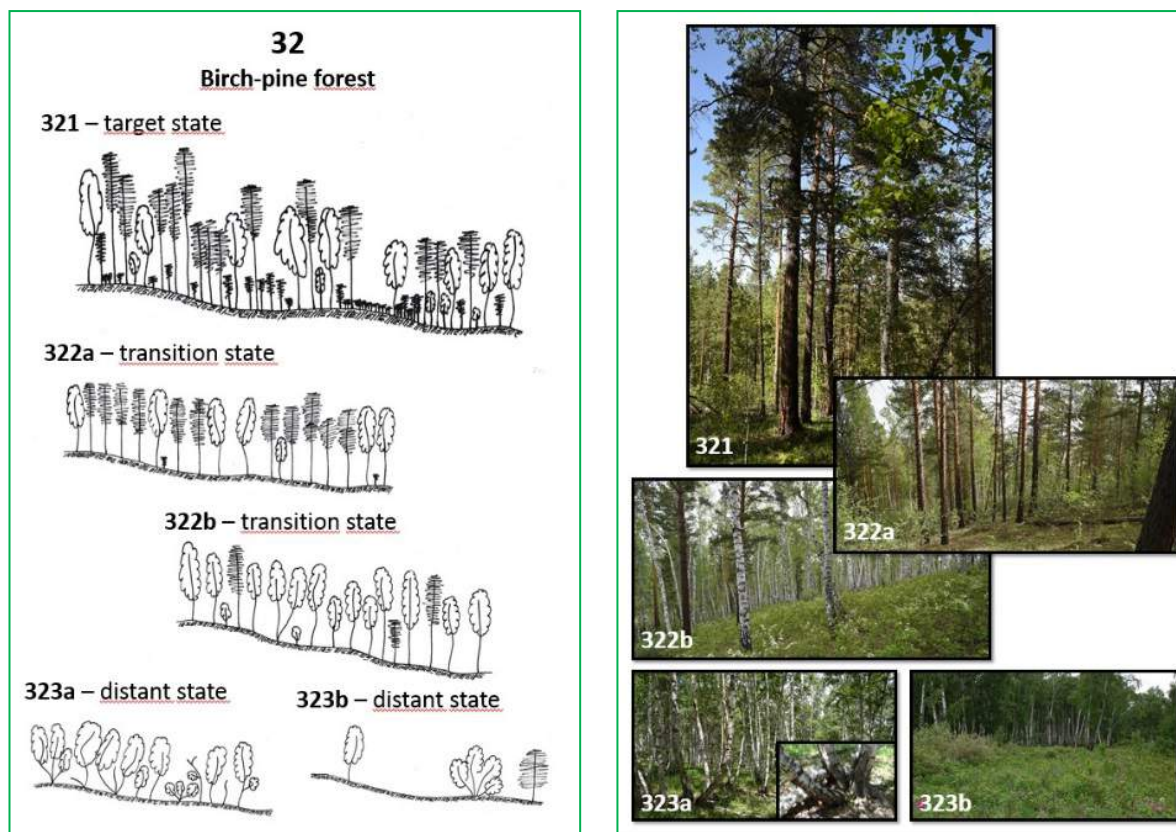


Štěrbá, Smola, Kusbach 2018

## Měření v terénu



Během léta byla zpracována naměřená data z více než 300 měřických ploch. Podle podkladů z OPRL byly zpracovávány lesy zařazené do jednotlivých typů vývoje lesa. Zde uvádíme jen příklad pro typ březo-borového lesa.



Po provedení výpočtů a stanovení těžebních možností, tzv. etátu byly nastaveny těžební možnosti a jednotlivé zásahy pro jednotlivé „porostní skupiny“. Vlastní LHP je zpracován podle zásad platných ve střední Evropě, konkrétně v ČR, ale konečná podoba je zpracována tak, jak je zvykem v Mongolsku ([Přílohy 7 LHP](#)).

#### 2.2.5 A 1.4.3 Zpracování základního návrhu ekonomické samostatnosti Domogt Sharyn Gol

Tato aktivita byla zpracována v rámci A 1.4.2 Zpracování LHP, jelikož v rámci LHP byly stanoveny těžební limity, tzv. etát, a odhadnuty sortimenty. Do ekonomiky byly zahrnuty i ostatní (zemědělské) produkty družstva. Do ekonomiky také vstupuje možný pronájem ubytovacích kapacit. Na této části LHP aktivně spolupracovali pracovníci družstva Domogt Sharyn Gol a je pouze v mongolštině.

#### 2.2.6 A 1.4.4 Organizace závěrečného workshopu projektu

Závěrečný workshop pro 46 pracovníků FRDC proběhl ve dnech 18. – 21. Září 2018. Jelikož složení bylo oproti roku 2017 poněkud rozdílné, zařadili jsme do programu kromě hlavního tématu, kterým bylo zpracování LHP i představení projektu a v krátkosti i všechna témata z minulého roku. Prezenční listiny jsou ([Přílohy 2 Prezenční listiny, 2 Workshop FRDC](#)). Účastníci workshopu si odvezli data na flosdiscích ([Přílohy 4 Workshopy, 2 FRDC workshop](#)).

### 3 Hodnocení řízení projektu

Řízení projektu z české strany probíhá v několika rovinách:

- Jednou rovinou je dohled ČRA, který probíhá prostřednictvím neformálních konzultací, dotazů, informací a zpráv. V roce 2018 i návštěvou delegace v čele s ředitelem ČRA, panem ing. Pavlem Frelichem.
- V ÚHÚL je odborně projekt pod patronací náměstka pro hospodářskou úpravu a ekologii lesů (HÚEL) ing. Jaroslava Kubišty a finančně pod ekonomického náměstka, pana ing. Zbyňka Šmídy, Ph.D.
- Vlastní projekt je řízen koordinátorem Ing. Richardem Slabým.

V zimním období se každý rok sejde tým s cílem seznámit jednotlivé členy s vývojem projektu. Letos proběhlo setkání ve dnech 28. až 29. března. Koordinátor projektu byl ve sledovaném období v Mongolsku od 24. dubna do 30. června a následně od 15. srpna do 4. listopadu. Úlohou je koordinovat a zajistit spolupráci s místními úřady a institucemi. Zodpovědnost jednotlivých odborníků je daná Projektovým dokumentem.

#### 3.1 Hodnocení managementu, řízení projektu a interního monitoringu projektu ze strany realizátora

Po odevzdání výroční zprávy projektu za rok 2017 bylo ihned započato s vypracováním dodatku na rok 2018. Koncem dubna odjeli první členové týmu do Mongolska a rozběhly se práce na tvorbě LHP.

Ve dnech 8. až 10. června proběhla na základně projektu kontrolní cesta pracovníků ČRA za účasti ředitele Ing. Pavla Freliche a paní Ing. Jany Kačírkové. Přítomni byli i pracovníci ZÚ, pan velvyslanec Ing. Jiří Brodský a jeho zástupce pan Ing. Oldřich Zajíček. Delegace se podrobně seznámila s průběhem a výsledky projektu včetně právě probíhajícího měření dat potřebných pro tvorbu LHP.

Ve čtvrtek 1. listopadu proběhla na MET závěrečná Steering Committee, kterou řídil státní tajemník, pan Tsengel. Jednání se účastnil velvyslanec ČR v Mongolsku, pan Ing. Jiří Brodský a jeho zástupce, pan Ing. Oldřich Zajíček. V rámci jednání byl v prezentaci shrnut celý projekt a účastníkům byla předána na flashdiscích aplikace, která obsahovala veškeré dostupné informace o českém lesnictví a všechny výstupy, texty, fotografie, PPT soubory a videa v mongolštině ([Přílohy 6 Steering committee](#)). Projekt byl z mongolské strany velmi kladně hodnocen.

#### 3.2 Hodnocení spolupráce s partnerskými organizacemi a jejich přispění k realizaci projektu

V letošním roce jde o spolupráci s MET, FRDC a družstvem Domogt Sharyn Gol. Pokud jde o přístup jednotlivých partnerů:

- MET, resp. lesnická část má opět nové vedení. S panem Oyunsanna B. jsme se viděli až v červnu. Pan Oyunsanna se zúčastnil setkání s delegací ČRA na UN house. Následně se pan

ředitel Oyunsanna aktivně zapojil do FAO workshopu a výrazně podpořil i workshop pro FRDC. Pan Oyunsanna vystudoval lesnictví v Německu a má k evropským projektům všeobecně k evropskému lesnictví kladný vztah. Je velkou nadějí pro mongolské lesnictví i pro prosazování závěrů našeho projektu do praxe.

- FRDC – ředitel (nový z roku 2017), ekonomický náměstek a dva pracovníci se zaměřením na LHP se zúčastnili exkurze do ČR. Tato exkurze napomohla „sblížení“, ale přesto do léta vázla kontrola textových výstupů. Texty byly odevzdány na FRDC v říjnu 2017, ale do konce června FRDC neprovedlo jazykovou (odbornou) korekci. Korekce byla provedena až v druhé polovině roku 2018. FRDC vyslalo pracovníky na měření LHP.
- Přístup družstva „Domogt Sharyn Gol“ je po všech stránkách příkladný a nebýt tohoto družstva, takto koncipovaný projekt by nebyl realizovatelný. Navíc, po podepsání dohody s pobočkou FRDC Khongor se závazky, které původně byly úkolem státu, přešly na družstvo. Družstvo tím získalo materiální „výstupy“ projektu. V jarních měsících zajistili servis pro měřičské skupiny i další přípravy plochy semenného sadu. V září se Domogt Sharyn Gol aktivně zapojil i do obou workshopů. Jejich závazek, dělit se s ostatními o výsledky projektu bude pro všechny pracovníky velmi časově náročné.

## 4 Závěry a doporučení

### 4.1 Závěry interního monitoringu, případná doporučení změn, pro posílení udržitelnosti a zajištění

Vyřešením problémů s vodou a posílením fotovoltaiky, byly vyřešeny dva základní problémy, které se během projektu objevily. Školka za Sharyn golem má dnes dostatek vody a je energeticky soběstačná.

Po celou dobu projektu jsme hledali možnosti pro budoucí financování. Původně to byl jen pořez kulatiny. Dnes je to pálení dřevěného uhlí z dříve nezpracované břízy, družstvo začalo chovat včely, vyrábí marmelády, vystavělo ubytovací kapacity a je připraveno nabízet rekreaci v rámci agroturistiky. Tam uplatní nejen volné ubytovací kapacity, ale i vlastní zemědělské produkty. Samozřejmostí je nabídka vypěstovaných sazenic. V rámci projektu vznikly kontakty z asociací výrobců sýrů, pro které družstvo v závěru roku 2018 vyrobilo první obaly na luxusní sýry z březové kůry.



Stále je ale nutno vyhledávat příležitosti k „samofinancování“ provozu školky a celého družstva, tak aby se posílil sociální pilíř podobných aktivit.

Na všech úrovních, na kterých probíhala jednání, jsou aktivity projektu kladně hodnoceny a jsou vyjadřovány žádosti o komplexní projekty, které by řešily celkovou problematiku trvale udržitelného obhospodařování krajiny za jejího současného využívání a udržení tak obyvatel ve venkovském prostředí a u tradičního způsobu života.

## 4.2 Shrnutí hlavních změn a problémů s vlivem na realizaci projektu, včetně návrhu na jejich řešení (doplňující popis k údajům uvedeným v položce D1-D3.)

Koncem května jsme požádali ČRA o záměnu lidí v týmu. Z vážných rodinných důvodů se prací v Mongolsku nemohl zúčastnit pan Martin Foltánek. Náhradu jsme získali v paní RNDr. Enthuya Batkhuu. Blíže viz ([Přílohy 3 Dopisy](#)).

## 5 Přílohy

### 5.1 Fotodokumentace

FOTO 1 a 2 Delegation z Mongolska při prohlídce ČLA Trutnov.



FOTO 3 Delegace z Mongolska u městských lesů Hradec Králové.



FOTO 4 Delegace z Mongolska před budovou LČR s.p.



FOTO 5 Delegace z Mongolska na veletrhu Silva Regina.



FOTO 6 Delegace z Mongolska při prohlídce dílen ŠLP Křtiny.



FOTO 7 Setkání státního tajemníka, pana Tsengelem s náměstkem MZe pro lesy, panem Mgr. Patrikem Mlynářem.



FOTO 8 a 9 Nová semenná laboratoř FRDC .





FOTO 10 Delegace z ČRA a ZÚ ve školce při univerzitě v Darchanu.



FOTO 11 Delegace z ČRA a ZÚ u gubernátora Sharyn Golu, pana Amarsany.



FOTO 12 Delegace z ČRA a ZÚ na základně projektu.



FOTO 13 Delegace z ČRA a ZÚ při jednání s donory v UN house.



## 5.2 Seznam dalších příloh (jen digitálně)

Přílohy 1 Delegace z MNG

Přílohy 2 Prezenční listina

Přílohy 3 Dopisy

Přílohy 4 Workshopy

Přílohy 5 Předávací protokoly

Přílohy 6 Steering committee

Přílohy 7 LHP

Přílohy 8 Textové výstupy v MNG

Přílohy 9 Video

Přílohy 10 Semenný sad

Příloha 11 Dodatek č.3